

# GRAD OGLEDALA

DŽASTIN KRONIN

Preveo  
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

---

---



*I kako da se onda suočim sa  
Čudima ljudskog ođavoljenja, i Božjeg?  
Ja, došljak pun straha  
U svetu koji nisam stvorio.*

*A. E. Hausman, Poslednje pesme*

## SADRŽAJ

<b>PROLOG</b> . . . . .	11
<b>I KĆI</b> . . . . .	17
<b>II LJUBAVNIK</b> . . . . .	.131
<b>III SIN</b> . . . . .	.279
<b>IV POHARA</b> . . . . .	.347
<b>V SPISAK PUTNIKA</b> . . . . .	.397
<b>VI NULTI SAT</b> . . . . .	.419
<b>VII BUĐENJE</b> . . . . .	.451
<b>VIII OPSADA</b> . . . . .	.461
<b>IX KLOPKA</b> . . . . .	.551
<b>X EGZODUS</b> . . . . .	.581
<b>XI GRAD OGLEDALA</b> . . . . .	.631
<b>XII DIVLJINA UNAOKOLO</b> . . . . .	.705
<b>XIII PLANINA I ZVEZDE</b> . . . . .	.721
<b>XIV VRT KRAJ MORA</b> . . . . .	.753
<b>EPILOG: HILJADUGODIŠNJAKINJA</b> . . . . .	.763

DRAMATIS PERSONAE. . . . .	821
IZJAVE ZAHVALNOSTI . . . . .	825

## PROLOG

### **Iz Zapisa Prvog beležnika („Knjiga o Dvanaestorkama“)**

Predstavljeno na Trećoj globalnoj konferenciji o periodu severnoameričkog karantina  
Centar za proučavanje ljudskih kultura i sukoba  
Univerzitet Novog Južnog Velsa, Indoaustralijska Republika,  
16–21. april 1003. g. v. e.

*[Drugi izvod počinje:]*

### PETO POGLAVLJE

1. I tako se zbi da se Ejmi i njena družina vrata u Kervil, u mesto u Teksasu.
2. I tamo ih sačeka saznanje da su troje među njima izgubljeni. A to su bili Teo i Mausami, njegova žena; i Sara, koju su nazivali Sarom Isceliteljkom, žena Holisova.
3. Jer u mestu Rozvelu, gde su se zaklonili, velika armija virusnih postavila je opsadu i sve živo pobila. A samo su dvoje iz njihove družine preživeli. I bili su to Holis Jaki, muž Sarin, i Kejleb, sin Tea i Mausami.

4. I veliki ih čemer i jad skoli, zbog prijatelja koje su izgubili.
5. A u mestu Kervilu, Ejmi ode da živi među Sestrama, koje su bile žene BOŽJE. I jednako učini Kejleb, da se Ejmi o njemu stara.
6. I u istom tom razdoblju Ališa, a to je Ališa od Noževa, te Piter, Čovek ovog Doba, uzeše oružje sa Ekspedicionom jedinicom, a to su bili vojnici Teksasa, da tragaju za Dvanaestoricom. Jer saznaše da ubistvom jednog od Dvanaestorice ubijaju i njegovo Mnoštvo, šalju njihove duše GOSPODU.
7. I mnoge su bitke vojevane, i mnogi životi izgubljeni. Ali niti su mogli da pogube Dvanaesticu, niti da pronađu njihova staništa. Jer takva nije bila volja BOŽJA u to vreme.
8. I tako godine prodoše, pet ukupno.
9. I na kraju tog vremena, Ejmi se ukaza znak; a taj je znak bio san. I u tom snu joj dođe Volgast, pojavi se kao čovek. I Volgast reče:
10. „Moj gospodar čeka; a mesto gde on čeka jeste veliki brod u kojem obitava. Jer promena se sprema za svet. Ubrzo ću doći po tebe, da te povedem.“
11. A taj čovek beše Karter, Dvanaesti od Dvanaestorice, koga će prozvati Karterom Tužnim; čovek pravednik u svojoj generaciji, i miljenik BOŽJI.
12. I tako Ejmi sačeka da se Volgast vrati.

## ŠESTO POGLAVLJE

1. Ali u to je doba postojao još jedan grad čovečanstva, u mestu po imenu Ajova. A nazivali su ga Domovinom.
2. I na tom je mestu živela rasa ljudi koji su pili krv virusnog, kako bi mogli da žive i vladaju mnogo generacija. A njima je ime bilo Crvenooki. I najveći među njima bio je direktor Gilder, čovek iz Vremena Pređašnjeg.

3. A virusni na kom su opstajali bio je Grej, koga su nazivali Izvorom. Jer u njegovoj je krvi bilo seme Nultog, oca Dvanaestorice. A Grej je obitavao u lancima, gde je veoma patio.
4. I na tom su mestu živeli ljudi zarobljenici kako bi služili Crvenookima, postupali po njihovim željama. A jedna od tih zarobljenih bila je i Sara Iscелiteljka, oteta iz mesta Rozvela, čiji prijatelji nisu znali da je preživela.
5. A Sara imaše kćerku, Kejt; ali dete bi odvedeno od nje. I Crvenooki kazaše Sari kako njena kćerka nije preživela, izazvavši tako veliki jad u njenom srcu.
6. I dogodi se da dete predaju jednoj ženi među Crvenookima. A to beše Lajla, žena Volgastova.
7. Jer Lajlina kćerka je umrla u Vremenu Pređašnjem; i mada je mnogo godina prošlo, rana je u njenim mislima još bila bolna. I ona se tešila sa Kejt, zamišljajući da je ova kćerka koju je izgubila.
8. I zbi se tako da se neki ljudi iz Domovine pobune protiv tlačitelja; behu to Pobunjenici. I Sara se njima pridruži. Nju poslaše da služi Lajli u Kupoli, gde su Crvenooki obitali, kako bi saznala više toga o njihovom ponašanju. I tako ona otkri da je njena kćerka još živa.
9. U isto to vreme, Ališa i Piter otkriše jazbinu Martinesa, Desetog od Dvanaestorice, u mestu po imenu Karlsbad; i tamo vojevahu protiv njegovog Mnoštva. Ali ne nađoše Martinesa, koji je odatle pobegao.
10. Jer Nulti je zapovedio direktoru Gilderu da sagradi moćnu tvrđavu, u kojoj bi Dvanaestorica mogla da obitavaju, i hrane se krvlju životinja i krvlju žitelja Domovine podjednako. Jer njihovo je Mnoštvo proždralo bezmalo sva živa bića na zemlji, pretvorivši je u pustaru, negostoljubivu kako za čoveka tako i za virusnog, te za bilo kakve životinje.
11. I u skladu sa ovim planom, Dvanaestorica narediše svojim Mnoštvima da napuste tamna skrovišta; i svi oni pomreše. A tom događaju nadenuše ime Zbacivanje.

12. I Dvanaestorica započeše putovanje prema Domovini, sa velikih udaljenosti, kako bi odatle mogli da stoluju zemljom.

### SEDMO POGLAVLJE

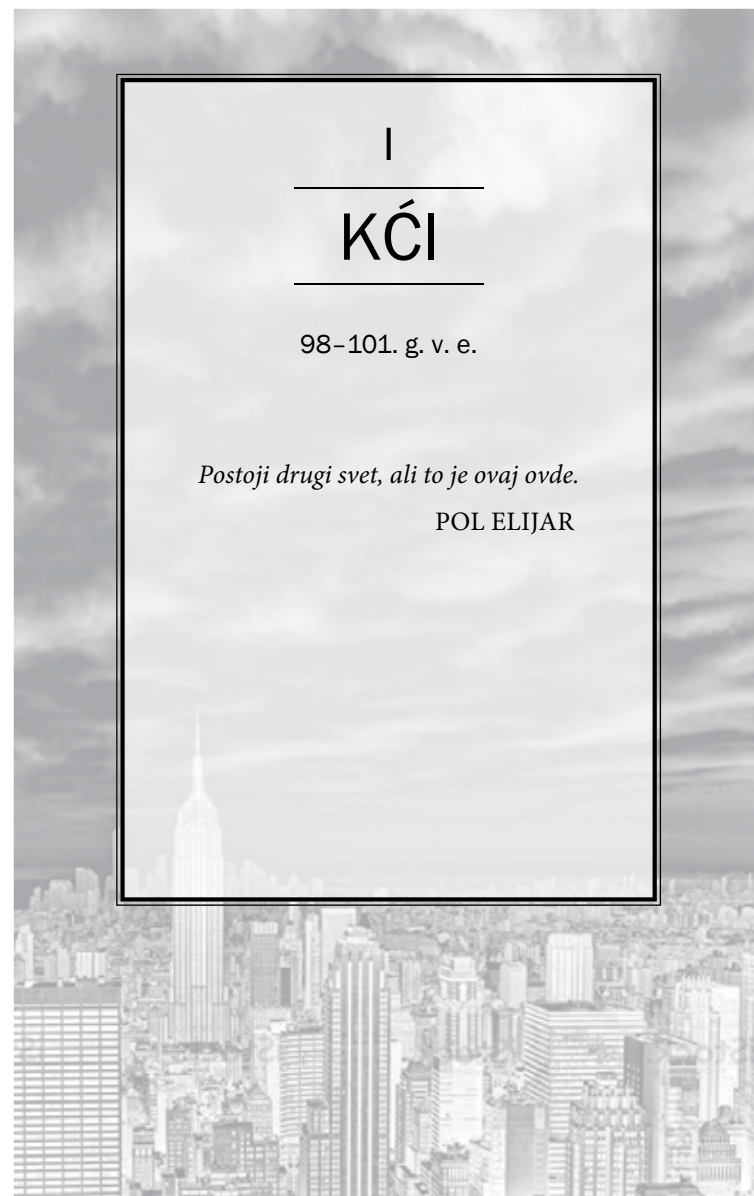
1. Ali jedan od njih ne poslušao reči Nultog; beše to Karter Tužni, Dvanaesti od Dvanaestorice. On Volgasta uputi kako da dovede Ejmi do mesta na kojem je on obitavao, da bi se udružili protiv njemu ravnih.
2. A Ejmi poslušala njegov nalog i napusti Kervil kako bi otišla u mesto po imenu Hjuston. I u njenom društvu beše Lucijus Odani, koji joj pomagaše kao pravednik u očima BOŽJIM.
3. I u mestu Hjustonu, Ejmi pronađe brod, po imenu *Odlikovani pomorac*; a u njegovoj utrobi živeše Karter. I o mnogo čemu oni razgovarahu. A kad je Ejmi izašla odatle, telo joj više ne bi detinje, već telo žene; i zajedno sa Lucijusom, ona krenu prema Domovini, da vojuje protiv Dvanaestorice.
4. U isto vreme su Piter, Čovek Doba; i Majkl, koga su nazivali Majklom Pametnim; i Holis, muž Sarin, jednako putovali prema Domovini, da saznaju čega ima tamo. Jer počeli su da veruju kako tamo drže Saru u zarobljeništvu, kao i mnoge druge.
5. A sa njima beše dvoje saputnika. Prva od njih beše Lori, a to je Lori Kormilarka. A drugi beše kriminalac, po imenu Tifti Gangster.
6. I u istom tom razdoblju, Ališa takođe pođe prema mestu u Ajovi, u poteri za Martinesom, Desetim od Dvanaestorice, zarekavši se da će ga pogubiti. Jer Martines beše najopakiji od tih demona, ubica mnogih žena i pošast na zemlji.
7. Ali Ališu zarobiše u Domovini, i otrpi ona mnogo muka u rukama Crvenookih i njihovih pomagača, koji su nosili ime Kolovi. A najgori od Kolova bio je Sod. Ali Ališa beše jaka i odbi da podleigne.

8. I kad jedne noći Sod dođe u njenu ćeliju, kako bi mogao opet s njom da čini mračne nepodopštine, Ališa reče: „Popusti mi lance, da te lakše zadovoljim.“ I obavi lance oko njegovog vrata, ubivši ga tako. A onda pobeže, pobivši još mnogo njih.
9. A u divljini izvan zidova Domovine, Ejmi joj se ukaza; i Ališa vide da je ova sad žena kako telom, tako i umom. I Ejmi je uteši; jer one behu posestrime.
10. Ali Ališa je krila tajnu; a to beše glad za krvlju. Jer seme Dvanaestorice je snažno nicalo u njoj, pretvaralo je u virusnu. A to joj je teško ležalo na srcu, jer ona je duboko volela svoje prijatelje i nije želela da se od njih razdvaja.
11. A u isto to vreme, Saru razotkriše Crvenooki; i zarobiše je, pa ona pretrpi mnoga mučenja. Jer direktor Gilder je čeznuo za tim da svi koji se dignu protiv njega iskuse njegov gnev u najvećoj mogućoj meri.
12. Ali bližio se čas obračuna; jer Ejmi i Ališa se pridružiše Pobunjenicima, i digoše se na oružje protiv Crvenookih. I zajedno skovaše plan da oslobode ljude iz Domovine, unište Dvanaesticu i izbave Saru.

### OSMO POGLAVLJE

1. I tako se dogodi da Piter i njegovi drugovi dođu do mesta u Ajovi, i svi se okupe, stvorivši moćnu silu. A najmoćnija među svima njima bila je Ejmi.
2. Jer ona se predade Crvenookima rekavši: „Ja sam vođa Pobunjenika; činite sa mnom šta vam je volja.“ Jer njen naum beše da Gilder u svom besu pusti Dvanaesticu da je ubiju.
3. I sve se zbi kao što je Ejmi predvidela; i čas njenog smaknuća bi utvrđen. A to će se dogoditi na Stadionu, velikom amfiteatru iz Vremena Predašnjeg, tako da ljudi iz Domovine mogu da gledaju.

4. A Ališa i ostali posakrivaše se na tom mestu, kako bi mogli da upotrebe svoje oružje protiv Dvanaestorice kad se ovi budu pokazali, kao i protiv Crvenookih.
5. I Ejmi dovedoše pred masu, okovanu u lancima; i okačiše je da visi sa metalnog rama. A Gilder veoma uživaše u njenim patnjama, i teraše brojne prisutne da mu se u tome pridruže.
6. Ali Ejmi nije želela da mu priredi to zadovoljstvo. I Gilder naredi Dvanaestorici da je prožderu, kako bi svi prisutni spoznali njegovu moć i poklonili se pred njim.
7. Ali Ejmi vide da nije sama; jer među Dvanaesticom beše Volgast, koji je zauzeo Karterovo mesto, kako bi mogao da je zaštiti. I Ejmi reče Dvanaestorici:
8. „Braćo moja, zdravo. Ja sam to, Ejmi, vaša sestra.“ I ni reč više progovorila nije.
9. Jer ona poče da se tresse, a telo joj se pretvorilo u jarku svetlost koja odagna tamu; i sa besnim urlikom Ejmi se pretvori u jednu od njih, poprimivši obličje virusnih, silna pred očima svijuju. A to bi Prepuštanje. A to vide Piter, kao i Ališa, te Lucijus kao treći, i svi drugi takođe.
10. I lanci se pokidaše, nastade veliki boj; i velika pobeda bi izvojevana u njemu. Mnogi životi behu izgubljeni. A jedan od njih beše Volgastov, jer on se žrtvovao kako bi spasao Ejmi; jer njegova je ljubav prema njoj bila kao ljubav oca prema detetu svom.
11. I tako Dvanaestorica nestaje sa lica zemlje, što oslobodi sve ljude na njoj.
12. Ali Ejmini prijatelji nisu ništa znali o njenoj sudbini; jer nje nigde bilo nije.





## JEDAN

### CENTRALNA PENSILVANIJA

Avgust 98. g. v. e.

Osam meseci po oslobođenju Domovine

Tle se lako povinovalo njenom sečivu oslobađajući iz sebe crni miris zemlje. Vazduh je bio vreo i vlažan, ptice su pevale u krošnjama. Na sve četiri, ona je ubadala zemlju, seckala je i odvajala. Pregršt po pregršt, uklanjala ju je u stranu. Slabost ju je delimično napustila, ali ne sasvim. Imala je osećaj da joj je telo labavo, dezorganizovano, iscrpljeno. Bilo je tu bola, i sećanja na bol. Tri su dana prošla, ili možda četiri? Znoj joj se u kapima sakupljao na licu; oblizivala je usne kako bi okusila so. Kopala je i kopala. Znoj je curio sa nje u potočićima, padao na zemlju. Tamo sve odlazi, pomislila je Ališa, na kraju. Sve odlazi u zemlju.

Hrpa pored nje je rasla. Koliko je dovoljno duboko? Na metar dubine, tle je počelo da se menja. Postalo je hladnije, mirisalo je na ilovaču. Izgledalo joj je to kao znak. Zaljuljala se na potpeticama čizama i otpila duboko iz čuture. Šake su joj bile odrane; sloj mesa u osnovi palca povukao se i oljuštio. Stavila je kožu između palca i kažiprsta u usta, zubima odgrizla krpicu kože i ispljunula je u zemlju.

Vojnik ju je čekao na rubu proplanka i vilice su mu glasno žvakale travu visoku do struka. Elegancija riđanovih sapi,

bogata griva i svetla dlaka, veličanstvenost njegovih kopita, zuba i velikih crnih klikera očiju: okruživala ga je aura sjaja. Bio je, kad bi tako odlučio, apsolutno smiren, a onda, već sledećeg trenutka, mogao je da izvede izuzetne podvige. On podiže glavu kad je čuo da mu prilazi. *Vidim. Spremni smo.* Okrenu se u sporom luku, vrata pognutog nisko, i pođe za njom među drveće do mesta gde je postavila ceradu. Na tlu je pored Ališine krvave prostirke za spavanje ležao mali zavežljaj, umotan u prljavo ćebe. Njena kći je poživela manje od jednog sata, a opet, za vreme tog sata, Ališa je postala majka.

Vojnik je posmatrao kako ona izlazi odatle. Bebino lice je bilo prekriveno; Ališa povuče tkaninu. Vojnik spusti glavu do lica deteta, raširivši nozdrve, udišući njen miris. Maleni nos, oči i usta kao pupoljak ruže, zaprepašujuće ljudski, glave prekrivene kapicom od meke riđe dlake. Ali tamo nije bilo života, nije bilo daha. Ališa se upita da li bi bila sposobna da je voli – to dete začeto u stravi i bolu, dete čiji je otac bio čudovište. Čovek koji ju je tukao, silovao, psovao. Kakva je samo budala bila.

Vratila se na proplanak. Sunce je bilo pravo iznad nje; insekti su zujali u travi, pulsirali ritmički. Vojnik je stajao kraj nje dok je ona polagala svoju kćer u grob. Kada je počeo porođaj, Ališa je započela s molitvama. *Neka s njom sve bude u redu.* Dok su se sati agonije pretapali jedni u druge, osetila je u sebi hladno prisustvo smrti. Bol ju je snažno prožimao, čelični vetar; odjekivao je u njenim ćelijama kao grmljavina. Nešto nije bilo u redu. *Molim te, Bože, zaštititi je, zaštititi nas.* Ali njene molitve su padale u prazninu.

Prva pregršt zemlje bila je najteža. Kako čovek to može da uradi? Ališa je sahranila mnogo ljudi. Neke je poznavala, a neke nije; samo jednog je volela. Dečaka, Patikara. Bio je toliko zabavan, toliko živ, a onda ga više nije bilo. Pustila je da joj zemlja curi kroz prste. Zadobovala je po tkanini, kao prve kapi kiše na lišću. Malo-pomalo, njena kći je nestajala. *Zbogom,* pomislila je, *zbogom, milo moje, moje jedino.*

Vratila se šatoru. Duša joj je bila razbijena, kao da je unutar nje bilo milion komadića srće. Kostu su joj bile olovne cevi. Trebala joj je voda, hrana; zalihe su joj bile utrošene. Ali nije dolazilo u obzir da lovi, a potok, udaljen pet minuta nizbrdo, kao da je bio kilometrima daleko. Potrebe tela: zar su one važne? Ništa nije bilo važno. Legla je na prostirku i zatvorila oči, pa je ubrzo zaspala.

Sanjala je reku. Široku, tamnu reku, a iznad nje je sijao mesec. Posuo je svetlost preko vode kao zlatni put. Ališa nije znala šta je čeka tamo, znala je samo da treba da pređe preko reke. Načinila je prve oprezne korake po svetlucavoj površini. Um kao da joj je bio podeljen: jedna polovina se čudila tom načinu putovanja; druga polovina nije. Kada je mesec dotakao drugu obalu, shvatila je da je bila obmanuta. Sjajna staza se rastakala. Dala se u trk, očajnički pokušavši da stigne do druge obale pre nego što je proguta reka. Ali udaljenost je bila prevelika; sa svakim njenim korakom, horizont je odskakao dalje od nje. Voda joj je oblivala gležnjeve, kolena, struk. Nije imala snage da se bori protiv njene struje. *Dođi mi, Ališa. Dođi mi, dođi mi, dođi mi.* Tonula je, reka ju je uzimala, sunovratila se u tamu...

Probudila se i videla prigušeno narandžasto svetlo; dan je gotovo prošao. Ležala je nepomično kako bi se pribrala. Navikla se već na te košmare; delovi su se menjali, ali nikada i utisak koji su ostavljali – uzaludnost, strah. Opet, ovog puta je nešto bilo drugačije. Neki aspekt sna dospeo je u život; košulja joj je bila mokra. Spustila je pogled i ugledala mrlje koje su se tamo širile. Nadošlo joj je mleko.

Ostanak nije bio plod svesne odluke; jednostavno nije bilo volje da nastavi dalje. Snaga joj se vraćala. Primicala se sitnim koracima; onda, kao dugo očekivani gost, stigla je najednom. Sagradila je sklonište od opalog granja i puzavica, upotreblivši

šatorsko krilo kao krov. Šuma je vrvela životom: veverice i zečevi, prepelice i gugutke, jeleni. Neke životinje su bile prebrze za nju, ali ne sve. Postavljala je zamke i čekala da pokupi plen ili je lovila samostrelom: jedan hitac, čista smrt, onda večera, presna i topla. U smiraj svakog dana, kada svetlost izbledi, kupala se u potoku. Voda je bila čista i preneražavajuće hladna. Jednom takvom prilikom ugledala je medvede. Šuštanje desetak metara uzvodno, nešto teško kretalo se kroz žbunje; onda su se pojavili na obali potoka, majka i dva mečeta. Ališa nikada nije videla takva stvorenja od krvi i mesa, već samo u knjigama. Zajedno su gacali po plicaku i gubicama čačkali po blatu. Bilo je nečeg labavog i nedovršenog u njihovoj anatomiji, kao da mišići nisu bili čvrsto prikačeni za kožu ispod tog teškog umršenog krzna punog grančica. Oko njih se iskrio oblak insekata, hvatao je poslednju svetlost. Ali medvedi kao da je nisu primećivali, ili ako i jesu, nisu smatrali da je važna.

Leto je jenjavalo. Jednog dana, svet debelog zelenog lišća, pun senki; potom je šuma eksplodirala razuzdanim bojama. Jutrom je zemlja u šumi krckala od mraza. Zimska hladnoća spustila se nekako čisto. Sneg je prekrio zemlju teškim pokrovom. Crne konture stabala, sitni otisci ptica, izbeljeno nebo, gde su sve nijanse bile isprane: sve je bilo svedeno na svoju suštinu. Koji je mesec? Koji dan? Kako je vreme prolazilo, hrana je počela da predstavlja problem. Satima, čak i čitavim danima, jedva se pomerala, čuvala je snagu; nije progovorila ni sa kim živim bezmalo godinu dana. Postepeno je shvatila da više i ne razmišlja u rečima, kao da je postala šumsko biće. Upitala se da li možda silazi s uma. Počela je da razgovara s Vojnikom kao da je čovek. *Vojniče, kazala bi, šta ćemo za večeru? Vojniče, šta misliš, je li vreme da prikupimo drva za vatru? Vojniče, šta kažeš na nebo, hoće li pasti sneg?*

Jedne noći se probudila u skloništu i shvatila da već neko vreme čuje grmljavinu. Vlažan prolećni vetar duvao je u naletima menjajući pravac, kovitlao se u krošnjama. Ališa je odsutno

slušala kako se primiče oluja; onda se iznenada sručila na njih. Munja je račvasto sevnula na nebu, zaledivši prizor u njenim očima, da bi usledio zaglušujući prasak. Pustila je Vojnika unutra kada se nebo otvorilo, zasuvši ih kapima kiše teškim poput metaka. Konj je drhtao od prestravljenosti. Ališa je morala da ga umiri; bio je dovoljan jedan uspaničeni pokret u malenom prostoru, pa da njegovo ogromno telo raznese sklonište u paramparčad. *Ti si moj dobri dečko*, promrmljala je, mazeći ga po boku. Slobodnom rukom mu je namakla uže oko vrata. *Moj dobri, dobri dečko. Šta kažeš? Hoćeš li devojci da praviš društvo u kišnoj noći?* Telo mu se napelo od straha, zid od suspregnutih mišića, a opet, kada je polako počela da ga povlači naniže, dopustio joj je to. Iza zidova skloništa, blesnula je munja, nebesima se prolomila grmljavina. Spustio se na kolena sa silovitim uzdahom, okrenuo se na bok kraj njene prostirke, i tako su njih dvoje spavali dok je kiša cele noći pljuštala i ispirala zimu.

Boravila je tamo dve godine. Nije joj bilo lako da ode; šuma joj je postala utočište. Njene je ritmove preuzela kao svoje. Ali kada je počelo treće Ališino leto, u njoj se se promeškoltio nov osećaj: kucnuo je čas da krene dalje. Da dovrši ono što je započela.

Ostatak leta provela je u pripremanju. One su obuhvatale i pravljenje oružja. Pošla je pešice prema rečnim varošima i vratila se posle tri dana, sa zveckavom vrećom na plećima. Shvatala je osnove onoga što je pokušavala, posmatrala je mnogo puta taj postupak; pojedinosti će razlučiti kroz pokušaje i greške. Stena sa masivnim vrhom kraj potoka poslužila joj kao nakanj. Kraj same vode, džarala je vatru i gledala kako ona gasne u žar. Caka je bila u održavanju odgovarajuće temperature. Kada je pomislila da ju je podesila, izvukla je prvi komad iz vreće: šipku čelika O1, širine pet centimetara, dužine jedan metar, debljine trinaest milimetara. Iz vreće je izvukla čekić, gvozdenu klešta i debele kožne rukavice. Spustila je kraj čelične šipke u

vatru i gledala kako joj se boja menja dok se metal zagreva. Onda je prionula na posao.

Morala je još triput da odlazi nizvodno po zalihe, rezultati su bili grubi, ali ona je na kraju bila zadovoljna. Obavila je dršku grubim, žilavim puzavicama, tako da je njena pesnica mogla čvrsto da uhvati inače glatki metal. Težina joj je prijala u stisku. Uglačani vrh sijao je na suncu. Ali prvo zasecanje biće pravi ispit. Kada je poslednji put otišla nizvodno, zašla je u polje s dinjama velikim kao ljudske glave. One su rasle gusto, među umršenim stabljikama s lišćem koje je ličilo na grabljive šake. Odabrala je jednu i odnela je kući u džaku. Sada ju je postavila povrh palog debla, naciljala i spustila mač u uspravnom luku. Rasečene polutke su se lenjo zaljuljale jedna od druge, kao da su zapanjene, i preturile se na zemlju.

Ništa nije preostalo da bi je zadržalo na tom mestu. Uveče pre polaska, Ališa je posetila kćerkin grob. Nije želela da to uradi u poslednjem trenutku; njen odlazak bi trebalo da bude konačan. Dve godine je to mesto stajalo neobeleženo. Ništa joj se nije činilo dovoljno vrednim. Ali imala je utisak da bi bilo pogrešno otići a ne ostaviti neko obeležje. Od poslednjih ostataka čelika napravila je krst. Čekićem ga je ukucala u tle i kleknula na zemlju. Od tela sada više nije ostalo ništa. Možda nekoliko kostiju, ili tragova kostiju. Njena kći je prešla u zemljište, drveće, kamenje, čak i u nebo i životinje. Prešla je na mesto koje je prevazilazilo spoznaju. Njen neokušani glas sada je bio u pesmi ptica, njena riđa kosa u plamenom lišću jeseni. Ališa je razmišljala o svemu tome dok je jednom rukom dodirivala meku zemlju. Ali u njoj više nije bilo molitvi. Jednom slomljeno, srce se nije moglo isceliti.

„Žao mi je“, rekla je.

Jutro je svanulo neugledno – bez vetra, sivo, sa izmaglicom zgusnutom u vazduhu. Mač u kaniji od jelenske kože ležao joj je ukoso preko leđa; noževi, zavučeni u redenike, bili su joj prebačeni unakrst preko grudi. Tamne naočari nalik na zaštitne,

zavarivačke, sa kožnim štitnicima kod slepoočnica, pokrivale su joj oči. Namestila je bisage i vinula se Vojniku na leđa. On je danima nemirno lunjao, sluteći predstojeći odlazak. *Radimo li mi zaista ono što mislim da radimo? Znaš, meni se ovde prilično dopada.* Planirala je da jaše na istok duž reke, da sledi njen tok kroz planine. Uz malo sreće, doći će do Njujorka pre nego prvo lišće počne da opada.

Zatvorila je oči, ispraznila um. Tek kada bude napustila taj prostor, glas će izbiti na površinu. Dopro je sa istog mesta sa kojeg su joj dolazili snovi, kao vetar iz pećine, šapnuvši joj u uvo.

*Ališa, nisi sama. Poznajem tvoj jad, zato što je on istovremeno moj. Čekam te, Liš. Dođi mi. Dođi kući.*

Lupnula je petama Vojnika po sapima.

## DVA

Dan se primicao kraju kada se Piter vratio kući. Iznad njega, ogromno nebo Jute otvaralo se u dugim prstima boje spram sve tamnijeg plavetnila. Veče u ranu jesen: noći su bile hladne, dani i dalje lepi. Vraćao se prema domu kraj reke koja je žuborila, s pecaljkom preko ramena, dok je pas polako hodao kraj njega. U torbi je imao dve debele pastrmke, umotane u zlatno lišće.

Dok se približavao imanju, čuo je da iz kuće dopire muzika. Skinuo je blatnjave čizme na verandi, spustio torbu i ušao. Ejmi je sedela za starim pijaninom, leđima okrenuta vratima. Tiho joj je prišao. Toliko je bila usredsređena da nije ni primetila da je ušao. Slušao je ne pomerajući se, zadržavajući dah. Ejmino telo se blago njihalo uz muziku. Prsti su joj spretno leteli tamo-amo po klavijaturi, i ona nije toliko svirala note, koliko ih je mamila napolje. Pesa je bila nalik na zvučno ovaploćenje

čistog osećanja. U njenim frazama bilo je dubokog duševnog bola, ali to osećanje je bilo iskazano s toliko blagosti da nije izgledalo tužno. Nagnalo ga je to da pomisli kako mu izgleda vreme, kako neprestano tone u prošlost, pretvara se u sećanje.

„Stigao si“.

Pesma se završila a da on to nije ni primetio. Dok je spuštao ruke na njena ramena, ona se pomerila na klupi i okrenula lice uvis.

„Hodi ovamo“, rekla je.

Sagnuo se da primi njen poljubac. Bila je neverovatno lepa, i kad god bi je pogledao, bilo je za njega to novo otkriće. Nakrenuo je glavu prema dirkama. „I dalje ne znam kako to radiš“, kazao je.

„Da li ti se svidelo?“ Osmehivala se. „Ceo dan vežbam.“

Rekao joj je da mu se svidelo; da je oduševljen. Nagnalo ga je to da pomisli na toliko mnogo stvari, kazao je. Bilo je to teško izraziti rečima.

„Kako je bilo na reci? Već te dugo nema.“

„Zaista?“ Dan je, kao i toliko drugih, prošao u magnovenju zadovoljstva. „U ovo doba godine tamo je toliko lepo da sam izgleda prosto izgubio svaki osećaj za vreme.“ Poljubio ju je u teme. Kosa joj je bila sveže oprana, mirisala je na bilje koje je ona koristila kako bi ublažila oštru lužinu. „Sviraj samo. Ja ću pristaviti večeru.“

Prošao je kroz kuhinju, do zadnjih vrata i potom u dvorište. Vrt je venuo; ubrzo će usnuti ispod snega, pošto svoje poslednje plodove iznedri pred zimu. Pas je odlunjavao svojim poslom. Njegove su orbite bile široke, ali Piter se nikada nije brinuo zbog toga; životinja se uvek vraćala kući pre mraka. Piter je napunio lavor kod pumpe, skinuo košulju, ispljuskao lice i grudi vodom, pa se obrisao. Poslednji sunčevi zraci, u rikošetu od padina bregova, bacali su na tle duge senke. Bilo je to doba dana koje je najviše voleo, sa utiskom da se stvari

međusobno stapaju, i sve ostaje nekako nepomično. Dok se mrak zgušnjavao, on je gledao kako se pojavljuju zvezde, najpre jedna, pa još jedna, potom i sledeća. Utisak tog trena bio je isti kao i utisak iz Ejmine pesme: sećanje i želja, sreća i jad, početak i kraj sjedinjeni.

Založio je vatru, očistio svoj ulov i spustio meko belo meso u tiganj sa komadom masti. Ejmi je izašla i sela kraj njega da zajedno gledaju kako se večera prži. Obedovali su u kuhinji u svetlu sveća: pastrmku, naseckani paradajz, krompir pečen u žaru vatre. Potom su podelili jabuku. U dnevnoj sobi su založili vatru i smestili se na kauč ispod ćebeta, a pas je zauzeo svoje uobičajeno mesto kraj njihovih nogu. Posmatrali su plamen ne progovarajući; nije bilo potrebe za rečima, jer sve je među njima već bilo rečeno, sve su međusobno delili i zajedno znali. Posle izvesnog vremena, Ejmi je ustala i pružila mu ruku.

„Hodi u krevet sa mnom.“

Popeli su se uz stepenice, ponevši sveće. U malenoj spavaćoj sobi ispod greda, svukli su se i zgurili ispod jorgana, pripivši tela jedno uz drugo kako bi im bilo toplije. Kod uznožja kreveta, pas je šumno uzdahnuo i spustio se na pod. Dobar stari pas, odan kao lav: ostaće tamo do jutra i paziti na njih dvoje. Blizina i toplina njihovih tela, ujednačeni ritam njihovog disanja: Piter nije osećao sreću, već nešto dublje, bogatije. Celog života je želeo da ga upozna samo jedna osoba. To je ljubav, zaključio je on. Kad te poznaje samo jedna osoba.

„Pitere? O čemu se radi?“

Prošlo je izvesno vreme. Njegov um, koji je lebdeo u prostoru bez dimenzija između sna i jave, odlunjavao je do starih sećanja.

„Razmišljao sam o Teu i Maus. One noći u ambaru, kad je napao virusni.“ Neka misao je projezdila, tik van domašaja. „Moj brat nikada nije bio u stanju da shvati šta je tog virusnog ubilo.“

Ejmi je načas oćutala. „Pa, ti si to uradio, Pitere. Ti si taj koji ih je spasao. Ispričala sam ti – zar se ne sećaš?“

Da li je to uradila? I na šta je mogla tačno da misli takvom izjavom? U vreme napada, on je bio u Koloradu, udaljen mnogo kilometara i mnogo dana. Kako je on mogao da bude taj?

„Objasnila sam kako to funkcioniše. Farma je specijalna. Prošlost, sadašnjost i budućnost su jedno te isto. Bio si tamo u ambaru zato što je trebalo da budeš tamo.“

„Ali ne sećam se da sam to uradio.“

„Zato što se to još nije dogodilo. Za tebe nije. Ali nastupiće vreme kada će se to desiti. Bićeš tamo da ih spaseš. Da spaseš Kejleba.“

Kejleba, njegovog sina. Osetio je iznenadnu, nesavladivu tugu, snažnu i čežnjivu ljubav. Suze su mu se podigle u grlo. Toliko godina. Toliko je godina prošlo.

„Ali sada smo ovde“, rekao je. „Ti i ja, na ovom krevetu. To je stvarnost.“

„Nema ničeg stvarnijeg na svetu.“ Ugnezdila se kraj njega. „Nemoj sada da se brineš zbog toga. Vidim da si umoran.“

I bio je. Toliko, toliko umoran. Osećao je godine u kostima. Um mu je dotaklo sećanje na to kako je gledao u odraz svog lica u reci. Kada je to bilo? Danas? Juče? Pre nedelju, mesec, godinu dana? Sunce je bilo visoko, tako da je površina vode izgledala kao svetlucavo ogledalo. Njegov odraz je lelujavao na struji. Duboke bore i oklembeseni obrazi, džepovi mesa ispod očiju otupelih vremenom, i ono malo preostale kose belo nalik na kapu od snega. Bilo je to lice starca.

„Jesam li bio... mrtav?“

Ejmi mu nije odgovorila. Piter je tada shvatio šta mu ona govori. Ne samo to da će on umreti, kao što svako mora, već i da smrt nije kraj. On će ostati na ovom mestu, budni duh, van zidova vremena. To je bilo ključ za sve; otvaralo je vrata iza kojih je ležao odgovor na sve misterije života. Pomislio je na dan kada je prvi put došao na imanje, pre toliko godina. Sve je bilo neobjašnjivo netaknuto, ostava je bila puna, zavese

na prozorima i sudovi na stolu, kao da ih je čekalo. To je ovo mesto bilo. Njegov jedini pravi dom na svetu.

Dok je ležao u mraku, osećao je da mu se grudi pune zadovoljstvom. Bilo je stvari bez kojih je ostao, ljudi koji su nestali. Sve je bilo prolazno. Čak i sama zemlja, nebo, reka i zvezde koje je voleo, jednog će dana doći do kraja svog postojanja. Ali nije trebalo strahovati od toga; u tome i jeste bila gorko-slatka lepota života. Zamišljao je trenutak svoje smrti. Vizija mu je bila toliko silovita da mu se učinilo kako to ne zamišlja, već se seća. Ležaće na istom ovom krevetu; biće letnje popodne, i Ejmi će ga držati u zagrljaju. Izgledaće jednako kao što izgleda sada, snažna, lepa i puna života. Krevet je bio okrenut prema prozoru, gde su zavese sijale difuznim svetlom. Neće biti bola, već samo osećaja rastakanja. *U redu je, Pitere*, govorila je Ejmi. *U redu je, eto i mene ubrzo tamo*. Svetlost će biti sve jača i jača, ispuniće mu najpre vidokrug a potom i svest, i tako će on otići: otputovaće na talasima od svetlosti.

„Toliko te volim“, rekao je.

„I ja tebe.“

„Bio je ovo divan dan, zar ne?“

Klimnula je glavom uz njega. „A imaćemo ih još mnogo. Čitav okean dana.“

Privukao ju je uz sebe. Napolju je noć bila hladna i mirna. „Bila je to divna pesma“, rekao je. „Drago mi je što smo pronašli taj klavir.“

I s tim rečima, sklupčani na svom velikom, mekom krevetu pod gredama, odlebdeli su u san.

*Drago mi je što smo pronašli taj klavir.*

*Taj klavir.*

*Taj klavir.*

*Taj klavir...*

Piter se uzdigao do svesnog stanja i ustanovio da je nag, umotan u čaršave natopljene znojem. Načas je ostao da nepomično leži. Zar nije bio...? I zar nije...? U ustima je imao ukus peska; bešika mu je bila tvrda kao kamen. Iza očiju, prvi nagoveštaj mamurluka počeo je da se raskomoćuje, kao da će se tu zadržati veoma dugo.

„Srećan rođendan, poručniče.“

Lori je ležala kraj njega. Ne toliko *kraj* njega koliko obmotana oko njega, tako da su im tela bila isprepletana, klizava od znoja tamo gde su se dodirivala. Čatrlja, sa samo dve prostorije i poljskim klozetom pozadi, bila je ona ista koju su već ranije koristili, premda njemu nije bilo jasno kome ona zapravo pripada. Iza uznožja kreveta, mali prozor je bio sivi kvadrat ispunjen svetlom letnjeg praskozorja.

„Sigurno si me pomešala s nekim drugim.“

„O, veruj mi“, reče ona i upre prstom posred njegovih grudi, „tebe ne bih mogla ni sa kim da pomešam. I, kako se osećaš sad kad ti je trideset?“

„Kao kad mi je bilo dvadeset devet, samo sa glavoboljom.“

Ona se zavodnički osmehnu. „Pa, nadam se da ti se dopada sadašnjica. Izvini, zaboravila sam na čestitku.“

Opružila se, okrenula do ivice kreveta i dohvatila košulju s poda. Kosa joj je izrasla dovoljno da nalaže vezivanje pozadi; ramena su joj bila široka i jaka. Uvukla se u prljave čakšire, zavukla stopala u čizme i okrenula se gornjim delom tela ponovo prema njemu.

„Žao mi je što moram da bežim, *mi amigo*, ali treba da otpremim cisterne. Pripremila bih ti doručak, ali ozbiljno sumnjam da ovde ičega ima.“ Ona se nagnu napred da ga poljubi brzo, u usta. „Pozdravi mi Kejleba, važi?“

Dečak je prenoćio kod Sare i Holisa. Ni ona ni on nisu Pitera pitali kuda je krenuo, premda su svakako nagađali o čemu se radi. „Hoću.“

„I videćemo se kad sledeći put dođem u grad?“ Pošto Piter nije ništa odgovorio, ona nakrivi glavu i pogleda ga. „Ili... možda i nećemo.“

Nije imao pravi odgovor na to. Ono što se dogodilo među njima nije bila ljubav – na tu temu uopšte nisu razgovarali – već više kao fizička privlačnost. Upalo je to u sivu zonu, niti jedno niti drugo, i u tome i jeste bio problem. Veza sa Lori podsećala ga je na ono što nije mogao da ima.

Obesila je nos. „E, stvarno, sranje. A baš si mi se *dopao*, poručniče.“

„Ne znam šta da kažem.“

Ona uzdahnu, skrenu pogled. „Pa, valjda ovo nije ni moglo da potraje. Samo bih volela da sam se dosetila prvo ja tebe da šutnem.“

„Žao mi je. Nisam smeo da dozvolim da sve odmakne ovako daleko.“

„Proći će, veruj mi.“ Podigla je lice prema tavanici i udahнула duboko, kako bi se pribrala, a onda dodirnula suzu kako bi je uklonila. „Jebem ti sve po spisku, Pitere. Vidiš na šta si me naterao?“

Osećao se grozno. Nije ovo planirao; sve do pre minut, očekivao je da njih dvoje prosto nastave sa sadašnjim šta-god-to-bilo dok ne izgube interesovanje, ili dok se ne pojavi neko nov.

Lori upita: „Nema ovo valjda veze s Majklom? Jer rekla sam ti da je s tim svršeno.“

„Ne znam.“ On načas začuta, slegnu ramenima. „Dobro, možda malo. Saznaće ukoliko nastavimo s ovim.“

„Saznaće – pa šta onda?“

„On je moj prijatelj.“

Ona obrisa oči i nasmeja se gorko, tiho. „Zadivljujuće je koliko si odan, ali veruj mi, ja Majklu nisam ni nakraj pameti. Verovatno bi ti bio zahvalan za to što si ga oslobodio bede.“

„To nije tačno.“

Ona slegnu ramenima. „Kažeš to samo zato što hoćeš da budeš fin. I možda mi se zbog toga toliko i sviđaš. Ali ne moraš da lažeš – oboje znamo šta radimo. Sve vreme govorim sebi da ću ga izbaciti iz svog sistema, ali naravno, nikako to da uradim. Znaš li šta me stvarno kolje? To što on nije u stanju čak ni da mi kaže istinu. Ta prokleta riđokosa. Koja je to fora s njom?“

Piter je načas izgubio nit. „Da li ti to govoriš o... Liš?“

Lori ga oštro pogleda. „Pitere, ne budi tupadžija. Šta misliš da on to radi na onom svom glupom brodu? Tri godine je prošlo otkad je otišla, a on i dalje ne može da je izbije sebi iz glave. Možda bih, da je ostala ovde, i imala nekakve šanse. Ali ne možeš da se takmičiš sa utvarom.“

Piteru je bio potreban još jedan trenutak da to svari. Pre samo minut, on ne bi tvrdio čak ni da se Majklu Ališa uopšte *sviđa*; njih dvoje su se svadali kao dve mačke oko parčeta štrika. Ali ispod toga, Piter je to znao, oni i nisu bili toliko različiti – bilo je tu iste snage u jezgru, iste odlučnosti, istog tvrdoglavog odbijanja da prihvate odričan odgovor kada nešto sebi utuve u glavu. I naravno, bila je tu duga zajednička prošlost. Kakva je to bila fora sa Majkovim brodom? Je li on tako oplakivao njen gubitak? Svako je to radio na sopstveni način. Neko vreme, Piter je bio ljut na nju. Napustila ih je bez objašnjenja, nije se čak s njima ni pozdravila. Ali mnogo se toga promenilo; svet se promenio. On je uglavnom osećao čisti bol zbog usamljenosti, hladnu prazninu u srcu tamo gde je nekada bila Ališa.

„A što se tebe tiče“, reče Lori protrljavši oči nadlanicom, „ne znam o kome se radi, ali ta devojka svakako ima sreće.“

Nije bilo svrhe da poriče. „Stvarno mi je žao.“

„Već si to rekao.“ Lori se pljesnu dlanovima po kolenima i usiljeno se osmehnu. „Pa, imam ja svoju naftu. Devojka teško može da traži nešto više od toga. Učini mi uslugu i osećaj se posrano, važi? Ne moraš mnogo to da razvlačiš. Nedelju-dve biće sasvim dovoljno.“

„Sada se osećam posrano.“

„Dobro.“ Ona se nagnu napred i utisnu mu u usta poljubac sa ukusom suza, a onda se naglo odmaknu. „Koliko za srećan put. Vidimo se, poručniče.“

Sunce se dizalo dok se Piter peo stepenicama do vrha brane. Mamurluk mu se razbaškario u glavi, i dan proveden u zamašivanju čekićem na usijanom krovu nikako nije mogao da ga odagna. Dobro bi mu došao još koji sat spavanja, ali posle razgovora sa Lori, želeo je da razbistri glavu pre nego što se javi na posao.

Osvit dana dočekao ga je kada je došao do vrha, ublažen niskim slojem oblaka koji će ispariti za jedan sat. Posle Piterovog napuštanja Ekspedicione, brana je postala mesto totemskog značaja u njegovim mislima. U danima koji su prethodili njegovom sudbonosnom odlasku u Domovinu, doveo je ovamo svog nećaka. Nije se dogodilo ništa naročito važno. Osmotрили su okolinu i razgovarali o Piterovim putovanjima sa Ekspedicijom, i o Kejlebovim roditeljima, Teu i Maus; onda su sišli do veštačkog jezera da plivaju, a Kejleb to nikada ranije nije radio. Bio je to običan izlet, ali opet, u smiraj tog dana, nešto se promenilo. U Piterovom srcu su se otvorila vrata. Tada nije to razumeo, ali sa druge strane tih vrata nalazio se novi vid postojanja, u kojem će on preuzeti odgovornosti dečakovog oca.

To je bio jedan život, onaj za koji su ljudi znali. Piter Džekson, penzionisani oficir Ekspedicione koji je postao stolar i otac, građanin Kervila u Teksasu. Bio je to život poput svakog drugog, sa svojim zadovoljstvima i iskušenjima, usponima i padovima, te danima koji su dolazili i prolazili, a njemu je bilo drago što tako živi. Kejleb je upravo navršio desetu godinu. Za razliku od Pitera, koji je u tom uzrastu već služio kao kurir Straže, dečak je imao pravo detinjstvo. Išao je u školu, igrao se sa drugovima, obavljao domaće poslove sa mnogo podsticaja i tek pokojim zanovetanjem, i svake večeri pošto bi ga Piter



smestio na spavanje, tonuo je u snove uljuljkan u spoznaju da će sledeći dan biti upravo isti kao i prethodni. Bio je visok za svoj uzrast, na Džeksonove; lice mu je bilo sve manje dečaćki meko. Svakog dana je sve više, malo-pomalo, ličio na svog oca Tea, premda se više nisu vraćali na temu njegovih roditelja. Piter to nije izbegavao; dečak jednostavno nije pitao. Jedne večeri, pošto su Piter i Kejleb već živeli sami šest meseci, njih dvojica su igrali šah kada je dečak, razmišljajući o sledećem potezu, rekao nehajno, kao da pita kakvo će sutra biti vreme: *Da li bi bilo u redu da te zovem tata?* Piter se zgranuo; nije to očekivao. *Da li želiš da me tako zoveš?*, upitao je Piter, i dečak je klimnuo glavom. *Aha*, rekao je. *Mislim da bi to bilo dobro.*

Što se njegovog drugog života tiče: Piter nije mogao tačno da kaže od čega se ovaj sastoji, već samo da postoji, i da se dešava noću. Njegovi snovi o imanju obuhvatali su više dana i događaja, ali njihov ton uvek je bio isti: osećaj pripadanja, doma. Ti snovi su bili toliko živi da se budio sa osećajem da je zaista putovao na drugo mesto i u drugo vreme, kao da su njegovi sati jave i sna bili dve strane istog novčića, tako da jedna nije bila stvarnija od druge.

Šta su ti snovi bili? Odakle su dolazili? Jesu li oni bili proizvod njegovog uma, ili su možda poticali iz spoljnog izvora – možda čak i od same Ejmi? Piter nikome nije govorio o prvoj noći evakuacije iz Ajove, kada mu je Ejmi došla. Imao je mnogo razloga za to, ali ponajviše od svega, nije mogao da bude siguran da li se čitava stvar zaista i zbilja. Ušao je u taj trenutak iz dubokog sna, Sarina i Holisova kći bila mu je obeznanjena na krilu, i njih dvoje bili su umotani na hladnoći Ajove, pod nebom toliko pijanim od zvezda da se i njemu samom činilo da lebdi među njima, kad eto nje tamo. Nisu progovarali, ali nisu ni morali. Dodir njihovih ruku bio je dovoljan. Taj trenutak je trajao večno i završio se munjevito; već u sledećem, Piter je shvatio da je Ejmi nestala.

Da li je i to sanjao? Dokazi su ukazivali da jeste. Svi su mislili da je Ejmi umrla na stadionu, da je stradala u eksploziji koja je pobila Dvanaesticu. Nije joj bio pronađen nikakav trag. A opet, taj trenutak je za njega bio toliko stvaran. Ponekad je bio ubeđen da je Ejmi i dalje negde tamo; onda bi ga skolile sumnje. Na kraju, zadržao je ta pitanja za sebe.

Stajao je neko vreme i gledao kako sunce rasipa svetlost preko teksaških bregova. Ispod njega, površina veštačkog jezera bila je nepomična i reflektivna kao ogledalo. Piter bi voleo da se plivanjem ratosilja mamurluka, ali morao je da ode po Kejleba i odvede ga u školu pre nego što se javi na posao. On nije bio bogzna koliko vešt stolar – zapravo je naučio da radi samo jednu stvar, da bude vojnik – ali posao je bio redovan i zahvaljujući njemu on je bio blizu kuće, a pošto se inače već toliko gradilo, Odboru za smeštaj su bili potrebni svi radnici do kojih se moglo doći.

Kervil je pucao po šavovima; pedeset hiljada duša doputovalo je iz Ajove, a za samo nekoliko godina, broj stanovnika se više nego udvostručio. Apsorbovanje toliko ljudi nije bilo lako, ni tada ni sada. Kervil je bio sagrađen na principu nultog porasta broja stanovnika; parovima se nije dozvoljavalo da imaju više od dva deteta bez plaćanja pozamašne globe. Ako neko dete nije doživelo da odraste, smeli su da imaju i treće, ali samo pod uslovom da im je dete umrlo pre nego što je navršilo deset godina.

Sa dolaskom Ajovljana, ceo taj koncept je propao. Bilo je nestašica hrane, potraga za gorivom i lekovima, sanitarnih problema – i svih onih muka koje idu uz previše ljudi natrpanih na premalom prostoru, sa više nego dovoljno kivnje na obe strane. Na brzinu podignuti grad šatora primio je u sebe prvih nekoliko talasa, ali kako ih je sve više pristizalo, taj privremeni logor ubrzo je potonuo u kal. Dok su se mnogi Ajovljani, posle života provedenog u prinudnom radu, s mukom navikavali na

život u kojem drugi ne donose sve odluke umesto njih – uobičajeni izraz bio je „lenji kao da su iz Domovine“ – drugi su se okrenuli na suprotnu stranu: kršili su policijski čas, hrlili u Dankove kupleraje i kockarnice, pili, krali, tukli se i generalno divljali. Jedini deo populacije koji je izgledao zadovoljno bili su trgovci, koji su zgrtali novac poslovanjem na crnoj berzi svega, od hrane preko zavoja, pa do čekića.

Ljudi su počeli da otvoreno govore o odlasku van zidova. Piter je pretpostavljao da je to samo pitanje vremena; pošto već tri godine nije primećen ni jedan jedini virusni, drakac ili kilavac, rastao je pritisak na Građansku vlast da otvori kapiju. Među stanovništvom, događaji na stadionu prerasli su u hiljadu različitih legendi, među kojima nije bilo dve iste, ali čak su i najokoreliji sumnjičavci počeli da prihvataju zamisao o tome da je pretnja zaista okončana. Među svima njima, Piter je trebalo da bude prvi koji će se s tim saglasiti.

Okrenuo se da pogleda grad. Bezmalo stotinu hiljada duša: svojevremeno bi ga sam taj broj zaprepastio. On je odrastao u gradu – svetu – sa manje od stotinu ljudi. Kod kapije su se okupljali autobusi za prevoz radnika do poljoprivrednog kompleksa, pučkajući dim dizela u jutarnji vazduh; odasvud su dopirali zvuci i mirisi života, grad je ustajao, protezao udove. Problemi su bili stvarni, ali sitni u poređenju s onim što je taj prizor obećavao. Doba virusnih je prošlo; čovečanstvo je konačno bilo u zamahu. Čitav kontinent je ležao spreman za osvajanje, a Kervil je bio mesto gde će započeti novo doba. Zbog čega mu je onda on izgledao toliko jadan, toliko slab? Zašto je, dok je stajao na brani u inače podsticajnom letnjem jutru, osećao taj unutrašnji drhtaj bojazni?

Pa, pomislio je Piter, neka bude. Ako te uloga roditelja nauči bilo čemu, onda je to činjenica da možeš da brineš koliko god ti je volja, ali to ništa neće promeniti. Morao je da zapakuje ručak, kaže obavezno „budi dobar“ i provede dan u poštenom, jednostavnom poslu, a za dvadeset četiri sata, sve će to isto

početi iznova. *Trideset*, razmišljao je. *Danas navršavam trideset godina*. Da ga je iko pre jedne decenije pitao hoće li doživeti da to vidi, a kamoli da podiže sina, pomislio bi da je taj lud. Zato je možda jedino to i bilo važno. Možda samo to što je živ, što ima nekoga koga voli i ko njega voli zauzvrat, jeste dovoljno.

Rekao je Sari da ne želi proslavu, ali ta žena će, naravno, uraditi nešto. *Posle svega što smo proživeli, trideset je značajan broj. Navrati do nas posle posla. Biće samo nas petoro. Obećavam ti da neće biti ništa naročito*. Otišao je po Kejleba u školu i vratio se kući da bi se okupao, pa su malo posle šest stigli u Sarin i Holisov stan, prošli kroz vrata i stupili u proslavu koju je Piter odbijao. Bile su tamo desetine ljudi, zbijene u dve male, zagušljive prostorije – komšije i saradnici, roditelji Kejlebovih drugova, muškarci s kojima je služio u Vojsci, čak i sestra Peg, koja se, u svojoj strogoj sivoj mantiji, smejala i ćaskala kao i svi ostali. Sara ga je na vratima zagrlila i pozelela mu srećan rođendan, dok mu je Holis davao piće i pljeskao ga po leđima. Kejleb i Kejt su se toliko žestoko kikotali da su jedva uspevali da se uzdrže.

„Zar si znao za ovo?“, upita Piter Kejleba. „A ti, Kejt?“

„Naravno da smo znali!“, uskliknu dečak. „Da si samo mogao da vidiš izraz na svom licu, tata!“

„Pa, u velikoj si nevolji“, reče Piter glasom srditog oca, iako se i sam smeja.

Bilo je hrane, pića, torte, čak se našao i poneki poklon, stvari koje su ljudi mogli da iščeprkaju, poneke više kao šalu: čarape, sapun, džepni nožić, špil karata, ogroman šešir od slame, koji je Piter natakario na glavu kako bi svi mogli da se smeju. Od Sare i Holisa, džepni kompas, podsetnik na njihova zajednička putovanja, mada mu je Holis takođe tutnuo malu pljosku. „Dankovo najnovije, nešto posebno“, kazao je i namignuo, „i ne pitaj me odakle mi. Još imam prijatelje u niskim krugovima.“

Kad je i poslednji poklon bio raspakovan, sestra Peg mu je poklonila veliki list papira uvijen u tubu. *Srećan rođendan našem heroju*, pisalo je tamo, sa potpisima – neki su bili čitki, neki ne – sve dece iz sirotišta. Sa knedlom u grlu, Piter zagrlj staricu, iznenadivši ih oboje. „Hvala vam, svima“, reče on. „Hvala vam svima, do poslednjeg.“

Ponoć samo što nije stigla kada se proslava završila. Kejleb i Kejt su zaspali na Sarinom i Holisovom krevetu, ali njih dvoje su se zgurili jedno uz drugo kao dva kućenceta. Piter i Sara su sedeli za stolom dok je Holis pospremao nered.

„Ima li ikakvih vesti od Majkla?“, upita Piter Saru.

„Ni traga ni glasa.“

„Da li si zabrinuta?“

Ona se oštro namršti, pa slegnu ramenima. „Majkl kô Majkl. Nije mi jasna ta fora sa brodom, ali taj će ti uraditi kako god mu volja. Mislila sam da će ga Lori nekako naterati da se skrasi, ali čini mi se da je s tim svršeno.“

Piter oseti žalac griže savesti; pre samo dvanaest sati bio je u postelji s tom ženom. „Kakvo je stanje u bolnici?“, upita on, u nadi da će promeniti temu.

„Ludnica. Postavili su me za babicu. Poradam bebe, a ima ih onoliko. Pomaže mi Dženi.“

Sara je govorila o sestri Gunara Apgara, koju su pronašli u Domovini. Trudna, Dženi se vratila u Kervil sa prvom grupom evakuisanih i stigla taman na vreme da se porodi. Pre godinu dana, udala se za jednog Ajovljanina, mada Piter nije znao je li taj čovek zaista otac njenog deteta. U mnogim slučajevima, bila je to čista improvizacija.

„Žao joj je što nije mogla da dođe“, nastavi Sara. „Ona u tebe gleda kao u boga.“

„Zar?“

„To zapravo važi za mnogo ljudi. Ni sama ne znam koliko su me puta ljudi pitali da li te poznajem.“

„Šališ se.“

„Izvini, jesi li pročitao ono što piše na tom plakatu?“

On slegnu ramenima, premda je delom svog bića bio zadovoljan. „Ma ja sam najobičniji tesar. Pritom ne i naročito vešt, ako baš želiš da znaš kako stoje stvari.“

Sara se nasmeja. „Kako god kažeš.“

Policijski čas je odavno već stupio na snagu, ali Piter je znao kako da izbegava patrole. Kejleb je jedva otvorio oči kad ga je on nabacio na leđa i zaputio se kući. Samo što je smestio dečaka u krevet, čuo je kucanje na vratima.

„Piter Džekson?“

Muškarac na vratima bio je oficir, sa epoletama Ekspedici-ona na ramenima.

„Kasno je. Sin mi spava. Kako mogu da vam pomognem, kapetane?“

On pruži Piteru zapečaćenu hartiju. „Laku noć, gospodine Džeksone.“

Piter tiho zatvori vrata, iseče vosak svojim novim džepnim nožićem i otvori poruku.

*Gospodine Džeksone,*

*Mogu li da vas zamolim da me posetite u sredu u 8.00 u mojoj kancelariji? Kod vašeg nadzornika na poslu sređeno je da opravda to što ćete kasnije doći na svoje radno mesto.*

*Srdačno,*

*Viktorija Sančes*

*Predsednica Republike Teksas*

„Tata, zašto je na vratima bio vojnik?“

Kejleb je upao u prostoriju, trljajući oči pesnicama. Piter ponovo pročita poruku. Šta sad pa Sančesova hoće od njega?

„Nije to ništa važno“, reče on.

„Da li si opet u Vojsci?“

On pogleda u dečaka. Deset mu je godina. Toliko brzo raste. „Naravno da nisam“, reče i odloži poruku. „Hajde sad natrag u krevet.“